



**PRÁVNICKÁ
FAKULTA**
Masarykova univerzita

Základy správního práva

JUDr. David Hejč, Ph.D.



Správní právo jako samostatné právní odvětví

1. Předmět
2. Metoda právní regulace
3. Soudržnost právních norem
4. Zájem společnosti



- **Mgr. Mirai Navrátil**
- absolvent 2016, učo 392853

www.youtube.com/watch?v=7De-UU9qB9Q

- **Jaké odvětví vás bavilo nejvíc?**

„Od prvopočátku jsem se chtěl věnovat právu duševního vlastnictví, které je značně propojené s hudebním prostředím, kde se pohybuju. Naopak k méně oblíbeným patřilo správní právo, které mi připadalo nepotřebné. Dneska mám ale jiný názor. Vidím, že má využití v mnoha oblastech každodenního života.“

Předmět regulace

- *upravuje postavení a chování subjektů práva ve vztazích, které vznikají a uskutečňují se v souvislosti s realizací výkonu moci ve státě ve sféře veřejné správy*

- **Veřejná správa:**

správa veřejných záležitostí ve společnosti zorganizované ve stát, je projevem **realizace moci výkonné ve státě**

X soukromá správa: - *správa soukromých záležitostí, v soukromém zájmu, soukromými osobami, sledující určitý vlastní cíl a řídící se přitom vlastní vůlí*

- **veřejná správa** = správa záležitostí ve veřejném zájmu
- **veřejný zájem** = obecně prospěšný zájem sloužící společnosti jako celku

Veřejná správa vymezení

- Negativní vymezení veřejné správy

Veřejná správa je souhrnem činností veřejnoprávních subjektů, které nelze kvalifikovat jako zákonodárství nebo soudnictví.

Předmět regulace

veřejná správa vs zákonodárství:

- zákonodárství je veřejné správě nadřazeno - vytváří pro ni formou zákonů právní rámce
- veřejná správa jako činnost výkonná, podzákonná a nařizovací je vázána zákony a zároveň zabezpečuje jejich provedení.

Předmět regulace

veřejná správa vs soudnictví:

- soudy jsou vázány jen zákony, jinak jsou nezávislé. Tato nezávislost bývá ústavně zabezpečena instituty nesesaditelnosti a nepřeložitelnosti soudců
- veřejná správa je prováděna ve veřejném zájmu osobami, které nejsou nezávislé
- veřejná správa je kontrolována soudy

Veřejná správa nevydává jen rozhodnutí v konkrétních věcech (IPA), ale další právní formy činnosti: *právní předpisy, opatření obecné povahy, veřejnoprávní smlouvy, faktické zásahy*

Metoda regulace

- Administrativně právní metoda regulace
 - nerovnost mezi vykonavatelem a adresátem
 - vykonavatelé veřejné správy jako nositelé veřejné moci

- **zásada legality** (zákonnosti) = správní orgán může ve své působnosti postupovat pouze na základě zákona, v jeho mezích a v jím stanoveným způsobem
- **zásada rovnosti** = zákonná omezení musí být ukládána všem stejně
- **zásada legitimního očekávání** = ve skutkově stejných/obdobných případech musí správní orgán postupovat stejně/obdobně a bez neodůvodněných rozdílů
- **zásada transparentnosti** = veřejná správa má být otevřená vůči veřejnosti
- **zásada proporcionality** = správní orgán může do práv dotčených osob zasahovat pouze v nezbytném minimálním rozsahu a pouze tehdy, pokud nelze účelu dosáhnout jinak

Příklady

- *Městský úřad města Vyškova vydal dne 21. 7. 2020 rozhodnutí, kterým uznal Josefa Nedbalého vinným ze spáchání přestupku z oblasti provozu na pozemních komunikacích a jako trest mu uložil pokutu ve výši 3.000 Kč.*
- *Pan Hnízdil by si rád pořídil vlastní bydlení a proto se rozhodl si u jedné z bankovních institucí podat žádost o úvěr. Za tímto účelem si sjednal schůzku s bankovní úřednicí, která si od pana Hnízdila vyžádala občanský průkaz a pořídila si jeho kopii, kterou následně založila do spisu vedeného k jeho žádosti o úvěr.*
- *Revizor Dopravního podniku města Brna, a. s. při kontrole pasažérů prostředku hromadné dopravy zjistil, že pan Černota nemá správně označenou jízdenku a zahájil proto příslušný postup.*

Členění veřejné správy

- **státní správa**

- *uskutečňovaná státem jménem státu a v zájmu státu (základ veřejné správy)*

a **samospráva**

- *uskutečňována jinými subjekty než je stát svým jménem a ve svém zájmu (spravují sami sebe) je od státní správy odvozena*

Organizace VS

Státní správa

- vláda
- ústřední orgány státní správy
- územně dekoncentrované orgány státní správy
- PO a FO

Samospráva

- územní
- profesní
- zájmová

Správní orgán

- **správní orgán** = orgán, který vykonává veřejnou správu
- Každý správní orgán má určitou:
- **působnost** – určuje okruh otázek, kterými se orgán zabývá z odborného (**věcná** působnost) a geografického (**místní** působnost) hlediska
 - např. stavební povolení v městské části Brno-Střed uděluje stavební úřad (věcná působnost) městské části Brno-Střed (místní působnost)
- **pravomoc** – určuje nástroje, které může orgán uplatnit
 - např. stavební úřad může udělit stavební povolení nebo provést stavební dozor

Obec jako základní územní samosprávný celek

- **základ obce**
 - osobní
 - územní
 - ekonomický
 - organizačně-kompetenční (mocenský)
- **veřejnoprávní korporace**
- **vlastní majetek** (hospodaří podle vlastního rozpočtu)
- **vystupuje vlastním jménem na vlastní odpovědnost**

Další členění veřejné správy (nejen územní samosprávy)

- vrchnostenská
- nevrchnostenská

Samostatná a přenesená působnost obce

- **samostatná působnost** – autonomní správa svých záležitostí
 - např. vydávání obecně závazných vyhlášek
 - dozor a kontrola – Ministerstvo vnitra
- **přenesená působnost** – (dekoncentrovaný/delegovaný) výkon státní správy
 - např. vydávání nařízení
 - zmíněná kategorizace obcí
 - dozor a kontrola – krajský úřad
- § 8 zákona o obcích: *Pokud zvláštní zákon upravuje působnost obcí a nestanoví, že jde o přenesenou působnost obce, platí, že jde vždy o samostatnou působnost.*

Počet obcí v ČR - 6259

Velikostní struktura obcí k 1. 1. 2012

Celkem 56,0 % všech obcí jsou obce do 500 obyvatel.

kategorie obcí do 199 obyvatel (24,4 %)

kategorie obcí od 200 - 499 obyvatel (31,6 %),

V obcích do 500 obyvatel žije pouze 7,9 % celkové populace České republiky.

Tyto obce však zabírají víc než 1/3 rozlohy České republiky.

Velký počet obcí do 1 000 obyvatel.

kategorie od 500-999 obyvatel (21,7 %).

Obce a jejich členění

- **kategorizace obcí**
 - **obce (jedničkové) – 6259**
 - **obce s pověřeným obecním úřadem (dvojkové) - 388**
 - **obce s rozšířenou působností (trojkové) - 205**

- **další členění**
 - **obec**
 - **město a městys**
 - **statutární město**
 - **hl. m. Praha**

Orgány obce

- zastupitelstvo,
- rada obce,
- starosta,
- obecní úřad a
- další zvláštní orgány (např. obecní policie)
- ve statutárních městech specifická fakultativní členění na městské části/obvody – jiné pojmenování orgánů: **magistrát** (městský úřad) a **primátor** (starosta)

§ 4 odst. 1 zákona o obcích: *Statutárními městy jsou Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav a Prostějov.*

Zastupitelstvo

- vrcholný orgán (vyjádření ústavního práva občanů podílet se na správě veřejných záležitostí)
- přímo volený orgán
- stěžejní úloha především v rámci samostatné působnosti (vydávání obecně závazných vyhlášek, rozhodování o majetkových transakcích, schvalování rozpočtu obce, ...)
- veřejná zasedání nejméně jednou za tři měsíce (obec musí včas informovat o místě, času a programu)
- občané mohou v otázkách samostatné působnosti vytvořit bod programu zasedání, pokud podají žádost podepsanou alespoň 0,5 % oprávněných občanů, zastupitelstvo musí žádost projednat do 90 dnů od obdržení
- zápisy ze zasedání veřejné, možno nahlížet a činit výpisy
- vytváří **výbory** jako poradní a iniciativní orgány (povinně finanční a kontrolní)

Starosta

- specifický orgán, který zastupuje obec navenek (podepisuje za ni např. právní předpisy obce)
- volen zastupitelstvem, kterému je odpovědný
- v případě potřeby zastupován místostarosty

Obecní úřad

- orgán působící hlavně v přenesené působnosti – v rámci ní vytváří specializované odbory (např. odbor životního prostředí, dopravy, přestupkový, odbor stavebního úřadu, ...)
- podpůrně působí též v samostatné působnosti obce

Rada obce

- výkonný orgán vykonávající působnost jak samostatnou, tak přenesenou
- volena z řad zastupitelstva, kterému je také odpovědná (pokud je alespoň 15 zastupitelů, jinak její pravomoci vykonává starosta a zastupitelstvo)
- neveřejná zasedání
- v otázkách samostatné působnosti obce mohou občané podat žádost podepsanou 0,5 % oprávněných občanů o projednání určité věci (rada ji musí do 60 dnů projednat)
- zápisy ze zasedání veřejné, možno nahlížet a činit výpisy
- vytváří **komise** jako poradní a iniciativní orgány

Kraj jako vyšší územní samosprávný celek

- **Veřejnoprávní korporace** – obdobné znaky a postavení jako obce
- ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků
- formálně zřízeny s účinností od 1. 1. 2000

Orgány:

- **zastupitelstvo kraje**
 - výbory zastupitelstva (finanční, kontrolní a výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost, další fakultativně)
- **rada kraje**
 - komise rady
- **hejtman**
- **krajský úřad**
 - ředitel KÚ
- **zvláštní orgány kraje**

Vztah obcí a krajů

- respektování „autonomie“ samosprávného postavení obcí
- kraj má vyšší nikoliv nadřízené postavení
- princip subsidiarity

Participace na územní samosprávě

- aktivní a pasivní volební právo do zastupitelstev
 - trvalý pobyt, 18 let
- členství ve výborech, komisích, zvláštních orgánech
- účast na zasedání zastupitelstva
- nahrávání zasedání zastupitelstva
 - pro osobní potřebu nebo přímý přenos – bez omezení
 - dlouhodobé, systematické nahrávání a zveřejňování – povinnost informovat o nahrávání přítomné + povinnost se registrovat u Úřadu pro ochranu osobních údajů
 - zápis ze zasedání musí být veřejně přístupný do 10 dnů od konání zasedání
- podávání návrhů, připomínek, podnětů, stížností, petic
- místní a krajské referendum

Specifické rysy profesní samosprávy

- exkluzivita osobního substrátu zájmové korporace X personální základ obce
- k získání členství se vyžadují předpoklady – určité vzdělání, absolvování praxe a vykonání zvláštních profesních zkoušek X u obce každý občan ČR
- Vydávány tzv. stavovské předpisy – vnitřní předpisy korporace (srov. právní předpisy obcí a krajů)
- existence dohledu (kontroly) orgánů komory nad kvalitou výkonu povolání – možnost kárného potrestání za porušení právních předpisů nebo i stavovských předpisů – zajištěno skrze povinné členství
- nucené povinné členství jako podmínka k výkonu příslušného povolání
- povinnost platit pravidelně příspěvky na provoz

Profesní samospráva

- advokátní komora, notářská komora, exekutorská komora,
- lékařská komora, stomatologická komora, lékárnická komora, komora veterinárních lékařů,
- komora architektů, komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě,
- komora daňových poradců, komora auditorů, komora patentových zástupců

Vysoké školy

- nejvyšší článek vzdělávací soustavy – terciální vzdělávání – pouze vysoká škola má oprávnění udělovat akademické tituly
- Dělení vysokých škol:
 - **veřejné**
 - **soukromé**
 - **Státní**
- **Veřejná vysoká škola**
 - přiznává akademické tituly
 - koná habilitační řízení
 - koná řízení ke jmenování profesorem
 - používá akademické insignie a koná akademické obřady
 - **financovány** ze státního rozpočtu, poplatky spojené se studiem, výnosy z doplňkové činnosti, dary, rozpočet ÚSC a další.

- **samospráva** – rozhoduje o vnitřní organizační struktuře, počet přijatých uchazečů, tvorba a uskutečňování studijních programů, organizace studia, vědecké/výzkumné a další tvůrčí činnosti, rozhoduje v pracovněprávních věcech, hospodaření, výše poplatku za studium...

- Samosprávné
 - Akademický senát
 - Rektor
 - Vědecká (akad.) rada
 - *Disciplinární komise*
 - *Rada pro vnitřní hodnocení*

Soudržnost právních norem správního práva

- není kodifikovatelné (velké množství právních předpisů)
- vyšší míra vzájemné soudružnosti
- relativní systémová samostatnost vůči normám jiných právních odvětví X vnější systémové vztahy, zejména s ostatními veřejnoprávními odvětvími

System správního práva

- **SP organizační** („KDO“) – organizace, postavení, pravomoc a působnost
- **SP hmotné** („CO“) – normy upravující P+Po, úprava jednotlivých oblastí a úseků veřejné správy (ztotožňováno se zvláštní částí)
- **SP procesní** („JAK“) – úprava procesních postupů ve veřejné správě, někdy zaměňováno se správním řízením
- **SP trestní** – stanovuje následky za porušení právních norem, správně právní odpovědnost, oprávnění veřejné správy trestat

Správní trestání - pojmy

- **Správně právní odpovědnost** (využívají jiná odvětví, než SP – FP, PŽP, SocZab)*
odpovědnost za porušení norem správního práva (i jinými odvětvími – TP, OP)
- **SP trestní (soubor norem)** upravuje **správně právní odpovědnost**; stanovuje **následky (tj. odpovědnost)** za porušení právních norem (**správní delikt**) v oblasti veřejné správy; je realizováno tzv. **správními orgány**
- **správně právní odpovědnost je odpovědností za SPRÁVNÍ DELIKTY (předpokladem je správní delikt),**
- oprávnění veřejné správy (správních orgánů) trestat – **odrazem je SPRÁVNÍ TRESTÁNÍ**

Reforma správního trestání

1. Přestupky (pojmenované a výslovně označené) § 5
zákona č. 250/2016 Sb.

2. Tzv. jiné správní delikty (než přestupky)

a) **Disciplinární (kázeňské, kárné) delikty**

b) **Pořádkové delikty**

Pojem přestupek

- § 5 a přestupek
- *Přestupkem je 1) společensky škodlivý 2) protiprávní čin, 3) který je v zákoně za přestupek výslovně označen a 4) který vykazuje znaky stanovené zákonem, 5) nejde-li o trestný čin.*
- **Pozitivní a negativní vymezení přestupku**
- **Formálně – materiální (společenská škodlivost) pojetí**

NSS sp. zn. 5 As 104/2008: *Pokud se k okolnostem jednání, jež naplní formální znaky skutkové podstaty přestupku, přidruží takové další významné okolnosti, které vylučují, aby takovým jednáním byl porušen nebo ohrožen právem chráněný zájem společnosti, nedojde k naplnění materiálního znaku přestupku a takové jednání potom nemůže být označeno za přestupek*

rychlost 51 Km/h v obci?

Kontrola veřejné správy - systém

- **správní kontrola veřejné správy (vykonávají orgány veřejné správy)**
 - **správní kontrola **vnitřní**** (v rámci hierarchie nadřízenosti a podřízenosti kontroluje sama sebe)
 - **správní kontrola **vnější**** (kontroluje vně postavené subjekty)
- **vnější kontrola veřejné správy (je předmětem kontroly ze strany jiných orgánů)**
 - **kontrola vykonávaná zákonodárným sborem, respektive zastupitelskými orgány**
 - **kontrola vykonávaná soudy**
 - **kontrola vykonávaná Nejvyšším kontrolním úřadem**
 - **kontrola vykonávaná na základě podání občanů**
 - **kontrola vykonávaná ve spojení s institutem Veřejného ochránce práv**

Soudní kontrola veřejné správy

- Článek 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
- *„Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen **rozhodnutím orgánu veřejné správy**, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.“*
- **správní soudnictví**
- civilní soudnictví (jen výjimečně)
- zvláštní úloha Ústavního soudu

- žádost dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím – ústavně garantované právo
- povinnost veřejných subjektů na žádost subjektu (fyzická i právnická osoba; tedy jak člověk, tak obchodní společnost) dle tohoto zákona poskytovat informace vztahující se k jejich činnosti
- nezveřejňují se citlivé osobní údaje s výjimkou poskytnutí základních osobních údajů o osobě, které byly poskytnuty veřejné prostředky (§ 8b zákona 106/1999 Sb.), obchodní tajemství apod.
- forma
 - osobně na úřadě
 - poštou
 - e-mailem (bez zaručeného elektronického podpisu)
 - datovou schránkou
- náležitosti:
 - identifikace žadatele
 - FO – jméno, příjmení, datum narození, trvalé bydliště
 - PO – název, sídlo, IČO
 - identifikace úřadu
 - přesná formulace dotazu
 - informace, že je žádost podána podle zákona č. 106/1999 Sb.

Svobodný přístup k informacím

- úřad musí na žádost odpovědět do 15 dnů (pokud je žádost nesrozumitelná, do 7 dnů vyzve žadatele o upřesnění)
- výše úhrady
 - informace má být poskytnuta bezplatně, úřad si může účtovat pouze náklady na:
 - pořízení kopií, opatřením technických nosičů dat (např. CD) a odeslání informací žadateli
 - příp. mimořádně rozsáhle vyhledání informací
 - musí být sdělena před poskytnutím informace
- opravné prostředky k nadřízenému orgánu
 - **stížnost** (do 30 dní)
 - nesouhlas s výší úhrady za poskytnutí informace
 - úřad na žádost neodpoví vůbec nebo odpoví pouze částečně
 - **odvolání** (do 15 dní) – proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti
- pokud je opravný prostředek neúspěšný – **správní žaloba** (do 2 měsíců)



Děkuji za pozornost